

Ս. ՅԱԿՈԲԻ ՆԵՐՍԷՆ

Հ Ե Ռ Ա Պ Ե Ր

ԱՄՍՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ՎԵՂ. ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ

ՅԵՐԵՒԱՆ. —

ՊԱՏՐԻԱՐԳ ՀԱՅՈՑ ՆՈՒՍԱՂԷՄԻ

Ազգային-եկեղեցական ժողովը որոշեց
 օժանդակել, Արոտի փոխադրութեան հինգ-
 հարիւրամիակի օտերդարձը: 1946—1947
 տարեցումը կը յայտարարուի Յոբելինական
 տարի Ս. Էջմիածնի օժանդակութեամբ:

ԳԵՈՐԳ Զ.

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԵՒ ԲԵՄԱԿԱՆ

Ք 6 Ապրիլ Եր. — Ուխտաւոր մերազնէից հա-
 մար եղած կարգադրութեան մը համաձայն, ըստ
 սովորութեան, այսօր երեկոյեան պաշտամունք
 և Հովիւսի արարողութիւն կատարուեցան Ձի-
 թնեաց լեռան վրայ՝ Համարձման վայրի շէր-
 ջափակին մէջ զարնուած վրանի տակ՝ Հակոբեան
 անմիջապէս ետք կատարուեցաւ առաւօտեան
 պաշտամունք և Ս. Գատրիարգ, մատուռին մէջ:

Ք 7 Ապրիլ Կիր. — Հանդիսաւոր գիտացք գեղի
 Համարձման լեռ, ուր կատարուեցաւ շէրջա-
 յալ:

անոնց մէջ ստանաւորը ըրաւ քաղցր, երգեցիկ,
 պարզ ու սրտազգու, ամէն բանէ առաջ՝ Ասիկա
 աւելի է քան թերթիկ մը ինքնատուութեան և
 տեղեւ արշաւ մը՝ Ասիկա ինքզինքը ազատագրելն
 ալ չէ, ինքզինքը պաշտելու գիտի մը համար:

Անկիւնագործ մը ըրած է իրմով արեւելանայ
 քնարերգութիւնը, երբ ժողովրդական մօթիֆնե-
 բու վրայ դարձուցած է լայն աշխարհի միջին
 գիտեմ թէ այսօրուան մեղի խօսքի թաւով փայլուն
 բառերու շարքերը որքան շուտ կը դալկանէ:
 Արեւմտեան ըսել, գիտեցէք, քառորդ զար վերջը,
 գիտաւր պիտի ըլլա՞ր որ և է մեծահամբաւ թեր-
 թիկի յիշատակին համար: Փորձը ունինք Պայ-
 բլին, Հիւսիսային, Համարձման, մեր մէջ Պէշկի-
 թալինեան ևն.:

Արեւելանայ քնարերգութիւնը իր պարզու-
 թիւնը, իր կշռականութեան, զգայնութեան,
 տաքութեան շնորհներէն շատ բան պարտական
 է Աւետիք իտականներին:

Յ. ՕՇԱԿԱՆ

փառքի արարողութիւն՝ նախագահութեամբ Ա-
 մենապատիւ Ս. Գատրիարգ Զօր: Գատրարգեց
 Գատ, Փոխանորդ Գեորգ Ե. Գեորգ Վրդ: Զանազան:

Ք 11 Ապրիլ Եր. — Հակոբեան շարքեց Ս. Ա-
 թուոյն Գեորգ: Լուսարարացեալ՝ Ս. Եղիշէ Վրդ:
 Տէրութեան, Հայր Աթոռնային անկարեւորութեան
 հասնող հաւատքի մասին, եղբայրացեալով թէ
 սոսանելիին հաւատացողը մարդ մըն է միայն,
 կարելիին հաւատացողը մեծ մարդ մը, իսկ ան-
 կարելիին հաւատացողը մեծագոյն հաւատացեալ
 մարդը աշխարհի:

Ք 13 Ապրիլ Եր. — Ըստ սովորութեան և Ազ-
 գային իրաւանց, այսօր՝ Ս: Ծաղկազարդի նա-
 խատնակին առթիւ, երեկոյեան շէրջալիւս-
 առջի հանդիսաւոր մուտք ունեցանք ի Ս. Ծա-
 րութեան Տաճարն: Արարողութեան կը նախա-
 գահէր Ամեն. Ս. Գատրիարգ Հայրը:

Ք 14 Ապրիլ Կիր. — Ծաղկազարդի տօնին՝ գի-
 յերային և առաւօտեան ժամերգութիւնները հա-
 տարուեցան և Ս. Գատրարգ մատուցուեցաւ մեր
 վերնամասերն մէջ, Ապա, Ս. Գեորգեանին շէր-
 ջը կատարուեցաւ երբեք մեծ հանդիսաւոր թա-
 փօր, համազգային հոծ բազմութեան մը մէջ,
 նեւերգութեամբ Դպրոց և Աստուծոյ:

— Երեկոյեան՝ Դոմագեթի մեծահանգէս արա-
 րողութիւն, Ս. Տաղարեանց Մայր Տաճարին մէջ,
 նախագահութեամբ Ամեն. Ս. Գատրիարգ Զօր:
 Յետ-ժամերգութեան, Եկեղեցւոյ գլխաւոր երգչու
 մուտքերուն առջև զետեղուեցան գանձանակներ
 որոնց մէջ բարեպաշտ ուխտաւորները ու հաւա-
 տացեալները նետեցին իրենց լուսանքները՝ Կիւսա-
 Ազունիէի Բաժնարանի մեր արքայութիւն հիւանդ-
 ներուն: Սոյն հանգանակութեանց հոգեցիկն Ս.
 Աթուոյն Միաբաններէն Զօր. Տ. Տ. Ներսէս,
 Միւսայն և Յարկի — պարգայտները:

Ք 18 Ապրիլ. — Աւագ Հինգաբարի. օրն է բուն,
 եկեղեցական պաշտամունքի բոլոր մասերը հա-
 տարուեցան կանոնաւորութեամբ: Առաւօտեան
 ժամերգութիւն, ապա շարքեց զարգ և հաշու
 հանդիսաւոր պատարագ, զոր մատոյց Գեորգ Ե.
 Եղիշէ Վրդ: Ուրեքեան և Բարսեղ՝ Հայրապետ
 Ներսէս խրատական ճառերը կարդացուեցան Ս.
 Գատրարգի միջոցին՝ Երեկոյին՝ տպաւորիչ վե-
 հաւորութեամբ կատարուեցաւ Ուսնապատի խորհրդ-
 դաւոր արարողութիւնը: Երգու դասերն ու առ-
 անըր զրաւուած էին բարձրաստիճան միջազգա-
 յին հիւրերէ, որոնք պատկառանքով ու հիացու-
 ժով կը նետուէին արարողութեանց, Արարող Եկե-
 ղեցին և վերնատան կից մատուռները լցնուած
 էին մասնաւորաբար Հայ ուխտաւորներով:

— Խաւարման գիշերուան ժամերգութիւնը
 կատարուեցաւ նորայն խորախորհրդ վեհա-
 թեամբ: Ս. Գատրարգէն մինչև ուխտաւորներն
 ու պարզ ժողովուրդը, երգեցին «Տարածեալը մի-
 արբան», մտնելով խորն այդ աստուածային տա-
 ղերգութեան խորհուրդին: «Փառք ի քառնմունքն
 վերջ, շարքեց Ս. Աթուոյն Լուսարարացեալ
 Հայրը, Գեորգ Ե. Եղիշէ Վրդ. Տէրութեան, Յը-

սուսի գիտակից տառապանքին մասին, որուն անդրադարձ պատկերը տեսաւ մեր ժողովուրդի պատմութեան մէջ և կեանքին վրայ՝

✽ 19 Ապրիլ. — Աւագ Ուրաք. Ս. Թաղման աւարդութիւնը կատարուեցաւ աւանդական շքեղութեամբ, նախագահութեամբ Ս. Գառիբարձը չոր:

✽ 20 Ապրիլ. — Աւագ Տարաք. առաւտեան ժամը 8.30-ին. Ս. Աթուայի Հոգեշնորհ Առաքարգմանը իր հետևորդներով կը մեկնէ Ս. Թաթարիւն, կատարելու Դուռ բանալու իրաւունքի գործողութիւնը, ժամը 11-ին կը մեկնէ Միաբանական Թափօրը, զլիաւորութեամբ Ամեն. Ս. Գառիբարձը չոր: Նախապարտաւորական գործողութիւններէ վերջ և ըստ կարելոյն Հայ Բարձրագոյն տեղաւորութեան հետ, ժամը 1-ին կատարուեցաւ լուսանկարութիւնը, շերմեանից ու ցնեղին խանդավառութեան մէջ: Մեր լուսանկարներէ հետք. Տ. Սուրբէն վրդ. Քէմանեան, որ բացառիկ արտօնութեամբ Ձաքալ-քաղ կրեց և նախագահեց Թափօրին: Ապա՝ իրիկնադէմին, Ս. Յակոբեանց Մայր Տաճարին մէջ մատուցուեցաւ ձրագալոյցի Ս. Գառարաքը:

✽ 21 Ապրիլ Կիր. — Չասիկ. Քրիստոսի Ս. Գերեզմանի վրայ զատիկական Ս. Գառարաք մատուցանեց Գերեզմարը. որ և շարժեց Ս. Քրիկի Յարութեան գաղափարին, և անով կեանքին տուած իմաստին ու արժէքի մասին, ինչպէս նաև այն արդիւնքներուն մասին, որոնք չեն կարծող փաստերու և վկայութեանց, ըսելի որ իբրև կեանք կը տեսնուին բոլոր Քրիստոսեայ հասարակականներու հոգիէ:

— Երեկոյեան, վանքին մեծ բակին մէջ կատարուեցաւ հանդիսարար անդատանը՝ նախագահութեամբ Ս. Գառիբարձի:

✽ 22 Ապրիլ Բշ. — Չասիկ Մեղեղոց. Մեծանան. զէս Ս. Գառարաք մատուցանեց Ս. Գառիբարձը՝ Ս. Յակոբեանց Մայր Տաճարին մէջ, և շարժեց օրուան տոնին պատշաճ, վերջաւորութեան իր խօսքը ուղղելով ուխտաւորներուն՝ ողջներէ թաքնադուրսութիւններով:

✽ 28 Ապրիլ Կիր. — Նախ Կիրակի. իշխատակ բերանը նախատեսուեցաւ մերաց լընթացս համաշխարհային պատերազմին:

Յիշատակի ու հանգստեան պատարագ մատուցուեցաւ այսօր Ս. Քրիկայ վանքին Նկեղեցւոյն մէջ, ի հանդիստ նախադր մեծ պատերազմի ընթացքին ինկող նահատակներու հոգիներուն:

Քարգեցեց Հոգ. Տ. Միւսեան վրդ., Վեալեանքները, ըստ Քարգեղի, Քրիստոսի Յարութիւնով մարդ ըմբռնեցին մարգարէին մօտ ըմբռնուներուն զէմ Անոր պայքարին ու ցաւատանը հիւանդութեանց բռնկութիւններուն բուն արժէքը: Լեւուաբար մենք, Անոր հետևորդներ, պարտինք հաւատալ ոչ միայն Մեղեղոց Յարութեան այլ և ըմբռնել թէ այդ երկնային կեանքին անդիսամասը կը սփռ մեր ծնունդի առաջին վայրկեան:

Նէն ըստ ամենայնի առաւտեանահաճոյ կեանքի մը ապրումով:

Ս. Գառարաքէն վերջ, հոգեանգոտեան պաշտօն կատարուեցաւ գերեզմանատան մէջ, կամաւորներու շիրմին առջև, ուր Հոգ. Տ. Գրիգոր վրդ. խօսեցաւ հաս մը, զոր կը դնենք հոս իր ամփոքի գիծերուն մէջ:

Երէկ տօնեցինք մեր կործինն ու հաւատքին Զատիրը. այսօր կը տօնենք մեր ցեղին Զատիրը: Նախախնամական կարգադրութեամբ մը կարծես. այնքան նման է մեր ցեղին ամբողջ պատմութիւնը, մեր հաւատքի հիմնադրի կեանքին պատմութեան: Դժուար է ներթափանցել այս զաղանկիւն բայց իրողութիւնը այն է որ մեր քաղաքական կեանքը եղած է խաչի կարմիր ճամբայ մը, որուն Յարութիւնը զոգորթայէն աւելի շատ հոգւու էր գետնեղումը: Տառապան, լացեր, կոտորուիք, քայց կուրեր ենք շարունակ մեր ցոյուքիւնը տեսաւ: Նայենելու, եւ անով պայմանաւոր. մեր արժէք գեղեցիկութիւնները ապահովելու համար: —

Աւարային ու Տաւարաշար իրենց Գառիբարձ վարդանով, Արարուն իր ափ մը. քայց անկողն քաշերով վերջապէս՝ մեր օրերուն, եւ ընդարձակ ազատաշար, Կովկասի փշիղէն՝ մինչև սիրոր Գերմանիայ, հոն եւս մենք, մեծերու կողքին, բերինք բաժինը մեր զոհարեցող ծիղին:

Միայն այս չէր հանգիստութիւնը մեր կեանքին. Քրիստոսի կեանքին հետ. Ան իր զոգորթայէն վերջ, ունեցաւ իր գերեզմանը. վերջը աստուոր իր կեանքի առաջադասութիւններու, իրեններուն արցունքի ու կոկիծի սլարներուն ներքեւ: — Մենք ալ, մեր զոգորթանք. ինչ վերջ ունեցանք մեր գերեզմանները. ուր մեր նահատակ գաւակներուն ջախջախումը մատուցները ամփոփուեցան, քովանակ ցեղի սուրբ և կոծերու ներքեւ: — Դժբախտաբար, այդ գերեզմաններէն շատեր կը թաւն անյայտ մեզի: — Բայց, ինչպէս որ Քրիստոնէական մեր հաւատքի ու օէրը լեն ներք մեզի ըմբռնել Քրիստոսը առանց իր գերեզմանին. այնպէս ալ ազգային մեր խղճմանս, չէ կրցած հանդարտիլ մեր թիրաւոր մեղսկիւնները, անգերեզման թաղանք լլլալուն զաղափարով: Եւ կանգնած է անոնց յիշատակին, կոթողներ: իբրև զաղափարական գերեզմաններ, մեր անգերեզման նահատակներուն: Շատ ունինք այսպիսի Յուշարձաններ. Կասեզի շատ են մեր անյայտ ու յայտնի մեռելները:

Յուշարձանները մեր պատմութիւնն են, սին առ սին քանդակուած անոնց վրայ: Եւ մենք հպարտ ենք մեր Յուշարձաններով:

Բայց շարունակեմք տակալին: — Քրիստոս չէ վերջացուց ինքզինքը իր գերեզմանով, յարութիւն առաւ: Այսօրին կրկին կեանքին եկաւ, զորքեւ պայքիւն համար: Եւ քրիստոնէական մեր հաւատքը, կ'առաջանէ մեզի թէ Քրիստոսի Գերեզմանը տրամադրեան եւ արցունքի վայր մը չէ այլեւս: Քրիստոսի Յարութիւնը յաղթանակ է իր պայքարին՝ մեղքին ու այս աշխարհի չար ուժերուն զէմ. եւ գերեզմանը՝ ամբողջ այդ յաղթանակ: Քրիստոնէական եկեղեցին այդ Գերեզմանին առջեւ ցնծութեան երգեր ունի միայն: Եւ մեր Յարութեան շարական:

ընկերակցութեամբ Միաբան Հարց, շնորհաւորական այցելութիւն տուաւ Յունաց Գաղարքի ֆոխանորդին, Ծրանխոհեանց Մեծաւորին, Իսկ ֆոխադարձ այցելութեան եկան Յունաց Ս. Գաղարք Զօր ֆոխանորդը իր հետեւորդներով։

Այցելեց նաեւ Երուսաղէմի Վսեմ, Կառավարիչ Գրն. Փօլլը։

Ձ 24 Ապրիլ Դշ. — Ամեն. Ս. Գաղարք Զօր շնորհաւորական այցելութիւններ տաին Ղպտաց, Ասորաց եւ Հապէլաց Տեառնները իրենց հետեւորդներով. Ծրանխոհեանց Միաբանութեան Մեծաւորը իր հետեւորդներով. Իսլամաց Գրն. Առեանի նախագահը։

Ձ 26 Ապրիլ Եշ. — Երուսաղէմի Յունաց Զին. Ղպտառքը այցելեց Ամեն. Ս. Գաղարք Զօր. Ամեն. Ս. Գաղարք Հայրը՝ ընկերակցութեամբ Հոգ. Հայրերու, շնորհաւորական այցելութիւն տուաւ Հատիւնաց Ամեն. Ս. Գաղարք. Զին։

Գաղար. ֆոխանորդ Գրն. Տ. Գէորգ Վրդ. Զանաղդեան ընկերակցութեամբ Միաբան Հայրերու, զատկական փոխադարձ այցելութիւն տուաւ Ղպտաց, Ասորաց, Հապէլաց, Հայ եւ Յայն Կաթօլիկ Միաբանութեանց Տեառններուն։

Ձ 15 Մայիս Դշ. — Ամեն. Ս. Գաղարք Հայրը փոխադարձ այցելութեան զնաց Ծրանաւորին Ընդհ. Հիւպատոսին։

Ձ 26 Մայիս Դշ. — Ամեն. Ս. Գաղարք Հայրը՝ այցելեց Ժառ. Վարժարան եւ Ընծայարան, եւ նախագահեց Ս. Թարութեան խորհուրդին նուիրուած Գրական երեկոյթին։

ՈՒՐԻՏԱՒՈՐՆԵՐ

Սովորութիւն է դարձած Չափական չորշանին ունեւալ եռուզեւ մը ուխտաւորներու, անկն ցեղի ու հասակէ, Երուսաղէմի պարիսպներէն ննս, ու անոնց մէջ նսեւ կարաւաններ Հայերու, Այս ու այն հնաւրդներէն անկի, Հայ ուխտաւորները մղուած էին կրօնական զգացումներէ եւ տոմիկ աւանդաւորութիւնէ։ Ու շատեր, Հայրենիք վերադառնալու իրենց տարիներու երազներն ու յոյսերը՝ իրականութեան փաստերով խանձարուած, բերած էին նուիրագործելու հոգեկան փառքութիւններովը արքայաշրեւու։

Եղիպտոսէն, Սիրիայէն, Լիբանանէն, եւ Գաղատիէն ու այլ եւ այլ տեղերէն եկած մօտաւորապէս հազարհինգհարիւր ուխտաւորներէն հազարը հիւրընկալուեցան Ս. Թալքեանց Վանիկէն ննս, Ս. Աթոռոյ Միաբանութեան հոգասար ճիզերուն եւ ֆոնդութիւններուն շրնորիւ, ու երեք Եարաքներու ուխտաւորական շրանին, բացի կրօնական պաշտօնակներէ՝ որոնց ներկայ գտնուեցան անխափան, մասնաւոր կարգադրութիւններով ու Վարդապէս Հայրերու զխառնութեամբ առաջնորդուեցան Սրբապետներն ու պատական վայրերը, ոչ միայն կասարեւոյ իրենց ուխտերը, այլ եւ անկեղտազգային իրաւանց մասին ստոյգ ու յիսկասար պատական տեղեկութիւններ։ Այցելեցին նաեւ Մեռեալ Սով եւ Յորդանան Գեծ, ուր կասարուեցաւ ջորհնիկի արտորդութիւն։

Երկ յիշցիկ իրենց հայրաքոյն այն համազրատեւ պայմանները որովք անհրաժեշտ էին, ըրիկն սակայն մեր կարելին ու տրամադրեցիկ մեր ունեցածը։

Նորին Ամենապատուութեան հայրական կարգադրութեամբ, ուխտաւորներու առջեւ բացուեցան այն անկեր՝ զոր այս Աթոռ միայն ուխտաւորներուն կը յօժարի զոնկը, Հայրենիք վերադառնալու հաստատ հաւաստն ու նուիրութիւնը անեղուցած էր անոնց ներքը հոգեկան Հայրենիքի՝ Երուսաղէմի կարօքը, եւ արդիւն տարեր ալ չէր կրնար ըրոյդ։

Վասն ինքի բէ մեր բարի եւ ջեւեռանք ուխտաւորները տարին իրենց հնեւ Հայկական Սիոնիէն, հոգեկան խանդի անեղաւ կայծը, զեւեղելու համար իրենց ընտանեկան խորաններուն վրայ, եւ անով յուսաւորուած՝ կեանքու մեծաւոր ապագայի գեղեցիկ տեսլանքին, որուն հաւաստովը ապրեն՝ եւ մեր պապերը, ու կ'ապրիկն մեկն թոյրս ապար։